

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 378/2011-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. septembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. E. M., B., zastúpenej advokátom JUDr. P. P., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom Okresným súdom Banská Bystrica pod sp. zn. 4 Er 1327/2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. E. M. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. augusta 2011 doručená sťažnosť JUDr. E. M., B. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Okresným súdom Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 4 Er 1327/2009. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 3. augusta 2011.

Zo sťažnosti vyplýva, že 21. decembra 2009 bolo sťažovateľke doručené upovedomenie o začatí exekúcie na vymoženie pohľadávky oprávneného vo výške 608,24 €, ako aj trov konania v sume 16,50 €. Proti upovedomeniu o začatí exekúcie podala sťažovateľka 22. decembra 2009 námietky a žiadala exekúciu zastaviť z dôvodu, že svoju platobnú povinnosť uloženú rozsudkom okresného súdu sp. zn. 14 Ccu 14/2003 z 13. októbra 2005 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 16 Co 244/2007 z 21. januára 2008 si riadne a včas splnila, a to s prihliadnutím na svoje majetkové a osobné pomery (sťažovateľka je nemajetná, ako samostatne zárobkovo činná osoba – advokátka je v dlhodobej finančnej strate, jej výdavky prevyšujú príjmy). Povinnosť splnila tak, že doporučeným listom z 8. februára 2008 zaslala právnenému zástupcovi oprávneného dve zmluvy o postúpení pohľadávok (patriacich povinnej voči jej dlžníkom), ktorými postúpila oprávnenému svoje pohľadávky v hodnote celkom 40 468 Sk. Ďalším doporučeným listom z 29. marca 2008 postúpila ďalšie svoje pohľadávky oprávnenému. Poukázala na to, že postúpením pohľadávok si ako dlžníčka splnila svoj dlh voči oprávnenému podľa ustanovenia § 561 ods. 1 Občianskeho zákonníka, a to vzhľadom na jej nemajetnosť jediným možným spôsobom. Žiadala preto exekučné konanie zastaviť podľa § 57 ods. 1 písm. f) a g) Exekučného poriadku. Zdôraznila tiež, že postúpené pohľadávky právny zástupca oprávneného aj začal vymáhať u dlžníkov sťažovateľky. Uznesením okresného súdu č. k. 4 Er 1327/2009-58 z 5. augusta 2010 vydaným vyšším súdnym úradníkom boli námietky zamietnuté. Proti uzneseniu podala sťažovateľka odvolanie. Novým uznesením okresného súdu č. k. 4 Er 1327/2009-73 zo 7. júla 2011 vydaným sudkyňou boli námietky opätovne zamietnuté. Uznesenie bolo sťažovateľke doručené 1. augusta 2011.

Sťažovateľka namieta absolútne chybný výklad a aplikáciu ustanovenia § 561 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Zároveň došlo k nedostatočnému a neúplnému zisteniu skutkového stavu a k ignorovaniu dôkazného návrhu sťažovateľky uvedeného v jej odvolaní proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka. Chybný výklad ustanovenia § 561 ods. 1 Občianskeho zákonníka spočíva v tom, že toto ustanovenie nevyžaduje, aby medzi dlžníkom a veriteľom došlo k dohode o alternatívnom plnení, a preto okresný súd mylne poukazuje na to, že exekučný titul neobsahoval alternatívny výrok, ktorý by sťažovateľke

ako povinnej dával možnosť voľby plnenia. Ide o zásadné nepochopenie uvedeného ustanovenia. Niet pochybností, že medzi sťažovateľkou ako dlžníčkou a oprávneným ako veriteľom nedošlo, pokiaľ ide o spôsob voľby plnenia záväzku, k žiadnej dohode. Preto platí bežný gramatický výklad § 561 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého, ak možno záväzok splniť viacerými spôsobmi, má právo voľby dlžník, ak nebolo dohodnuté inak. Od vykonanej voľby nemožno odstúpiť. Nevyžaduje sa teda, aby exekučný titul musel obsahovať alternatívny výrok, podľa ktorého by sťažovateľka ako dlžníčka mala možnosť voľby plnenia, a rovnako sa nevyžaduje ani dohoda medzi sťažovateľkou a oprávneným, ktorá by alternatívnu voľbu splnenia dlhu pripúšťala. Okresný súd neprávom požadoval od sťažovateľky najprv preukázanie, že zmluvy o postúpení pohľadávok boli podpísané tak oprávneným, ako aj sťažovateľkou, a neskôr ešte aj, aby exekučný titul obsahoval tzv. alternatívny výrok umožňujúci dlžníkovi možnosť voľby plnenia. Došlo aj k nepochopeniu skutkového stavu, a to okolnosti, že sťažovateľka nemala inú možnosť, ako splniť svoj dlh, a to v dôsledku svojej nemajetnosti. Okresný súd sa mal zaoberať aj komplexným zisťovaním skutkového stavu, keďže oprávnený sa dlhodobo k námietkam sťažovateľky nevyjadroval a už od roku 2009 nekomunikuje so súdom. Najmä sa mal oprávnený vyjadriť, či je pravdou, že jeho právny zástupca začal pohľadávky postúpené sťažovateľkou vymáhať od dlžníkov sťažovateľky. Totiž ani oprávnený, ale ani jeho právny zástupca nikdy zmluvy o postúpení pohľadávok neodmietli, sťažovateľke ich nevrátili a podľa informácií sťažovateľky právny zástupca oprávneného ich začal vymáhať u dlžníka sťažovateľky. Bolo tiež potrebné trvať na vysvetlení, že pokiaľ oprávnený zmluvy o postúpení pohľadávok nepodpísal, prečo tak neurobil, keď podľa § 566 Občianskeho zákonníka bol ako veriteľ povinný prijať aj čiastočné plnenie. Rovnako oprávnený nevysvetlil, prečo sťažovateľke nevydal na jej požiadanie ako dlžníčke písomné potvrdenie o tom, že dlh bol úplne alebo čiastočne splnený. V rámci povinnosti riadne a úplne zistiť skutkový stav mal okresný súd vyžiadať vyjadrenia dlžníkov sťažovateľky k tomu, či si oprávnený u nich uplatnil nárok na zaplatenie postúpených pohľadávok, resp. akú sumu plnenia prípadne oprávnenému poskytl. Okresný súd na uvedené námietky sťažovateľky nijako nereagoval.

Sťažovateľka navrhuje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn.

4 Er 1327/2009 s tým, aby bolo uznesenie zo 7. júla 2011 zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Požaduje tiež náhradu trov právneho zastúpenia advokátom vo výške 261,82 €.

Sťažovateľka napokon žiada, aby do rozhodnutia vo veci samej ústavný súd povolil odklad vykonateľnosti uznesenia okresného súdu č. k. 4 Er 1327/2009-73 zo 7. júla 2011.

Z uznesenia okresného súdu č. k. 4 Er 1327/2009-73 zo 7. júla 2011 vyplýva, že ním boli zamietnuté námietky sťažovateľky tak proti exekúcii, ako aj proti jej trovám. Podľa názoru okresného súdu ustanovenie § 561 ods. 1 Občianskeho zákonníka upravuje taký záväzkový právny vzťah, pri ktorom je daná možnosť voľby (výberu) plnenia, teda ide o alternatívny záväzkový vzťah. Povinnosť z takéhoto záväzkového vzťahu sa nevzťahuje na viac rôznych spôsobov plnenia, ale na jeden z možných spôsobov plnenia. To znamená, že dlžník má plniť len jedným z niekoľkých stanovených spôsobov plnenia, čím celý záväzok zanikne. Spôsob plnenia je tak určený dvoma právnymi úkonmi, a to zmluvou a voľbou z niekoľkých na výber daných predmetov plnenia. Prvým právnym úkonom (zmluvou) si účastníci záväzkového právneho vzťahu môžu dohodnúť splnenie záväzku viacerými možnými spôsobmi. Určenie jedného z niekoľkých na výber daných plnení sa nazýva koncentrácia. Ak dohoda účastníkov nestanovuje, kto je oprávnený vykonať voľbu, má právo voľby dlžník. Sťažovateľka jednoznačne nepreukázala, že medzi ňou a oprávneným došlo k dohode o alternatívnom plnení, teda o možnosti plniť iným spôsobom, než na aký je zaviazaná exekučným titulom. Až keby k takej dohode došlo, mohla by si ako dlžníčka vybrať jeden z dohodnutých spôsobov plnenia, pokiaľ by dohoda účastníkov túto otázku neupravovala inak. Výnimočne záväzok zaniká aj vtedy, keď sa plní niečo iné, než je dohodnuté, resp. určené rozhodnutím. Ide o tzv. zámenu, pričom typickým prípadom zámeny na základe dohody medzi dlžníkom a veriteľom je iné plnenie namiesto dlhovaného plnenia (*datio in solutum*), to znamená, že dlžník ponúka na splnenie dlhu niečo iné, než bolo určené, a veriteľ to plnenie prijíma. Takúto dohodu možno uzavrieť na základe § 51 Občianskeho zákonníka. Od uvedeného prípadu treba odlíšiť prípad, keď sa dá niečo na splnenie (*datio solutionis causa*). Ide o prípad, keď dlžník na základe dohody s veriteľom poskytne určitú vec, prípadne postúpi pohľadávku na ten účel, aby veriteľ jej speňažením

alebo inou realizáciou uspokojil svoju pohľadávku voči dlžníkovi. K zániku záväzku dochádza v takom prípade okamihom, keď veriteľ speňažením alebo inou realizáciou uspokojil pohľadávku. V oboch prípadoch je podstatnou náležitosťou riadneho splnenia dlhu dohoda medzi oprávneným veriteľom a povinným dlžníkom. V danom prípade bola sťažovateľke exekučným titulom uložená povinnosť zaplatiť oprávnenému trovy odvolacieho konania v sume 608,25 € (18 324 Sk). Predmet, čas a aj miesto splnenia uloženej povinnosti je tu dostatočne určitý. Ide o úhradu finančných prostriedkov do 3 dní na účet právneho zástupcu oprávneného. Nejde pritom o alternatívny výrok, podľa ktorého by mala sťažovateľka možnosť voľby plnenia. Keďže oprávnený neprijal iné plnenie ponúkané sťažovateľkou, nedošlo k zániku jeho dlhu splnením. Preto boli námietky sťažovateľky proti exekúcii ako nedôvodné zamietnuté.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy, alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Podľa názoru ústavného súdu napadnuté uznesenie okresného súdu dostatočným a presvedčivým spôsobom vysvetľuje, prečo v danom prípade nemohlo dôjsť k uspokojeniu vymáhanej pohľadávky oprávneného. Preto v žiadnom prípade nemožno považovať uznesenie okresného súdu za arbitrárne, ale ani za zjavne neodôvodnené. Niet teda ani

príčiny na to, aby ústavný súd do týchto záverov zasiahol. Skutočnosť, že posúdenie veci okresným súdom nekorešponduje s posúdením sťažovateľky, sama osebe porušenie označených práv nezakladá.

Z pohľadu ústavného súdu možno uviesť, že sťažovateľka bola v zmysle exekučného titulu povinná poskytnúť oprávnenému na účet jeho právneho zástupcu presne určenú peňažnú sumu vyjadrenú v slovenských korunách. Táto jej platobná povinnosť sa 1. januára 2009 ex lege konvertovala na príslušnú sumu v eurách v zmysle tzv. konverzného kurzu. Exekučný titul preto neumožňoval sťažovateľke na základe jej jednostranného rozhodnutia plniť oprávnenému niečo iné. Nanajvýš by bolo možné pripustiť, aby sťažovateľka svoj dlh splnila v inej voľne zmeniteľnej mene, ktorej aktuálna kurzová hodnota by zodpovedala výške dlhu sťažovateľky vyplývajúcej z exekučného titulu.

Pokiaľ by mal byť dlh sťažovateľky voči oprávnenému splnený inak ako poskytnutím príslušnej čiastky v eurách či inej konvertibilnej mene, potom by si to vyžadovalo súhlas oprávneného, ktorého existenciu však sťažovateľka nepreukázala. Samotná okolnosť, že sa oprávnený prípadne pokúšal pohľadávky postúpené mu sťažovateľkou od jej dlžníkov vymáhať, neznamená bez ďalšieho jeho súhlas s takýmto iným spôsobom splnenia jeho pohľadávky. Mohlo ísť o pokus zistiť, či sú vôbec pohľadávky sťažovateľky reálne vymožiteľné. Totiž len vymožením pohľadávky by oprávnený získal obnos, ktorý by bolo možné započítať v prospech sťažovateľky na úhradu pohľadávky oprávneného.

Treba napokon poznamenať, že argumentácia sťažovateľky je do určitej miery protirečivá.

Je síce pravdou, že pohľadávky z účtovno-ekonomického a daňového hľadiska predstavujú majetok, avšak to ešte neznamená, že ich možno používať ako univerzálny platobný prostriedok, teda ako peniaze. Sťažovateľka napriek tomu na jednej strane tvrdí, že svoj dlh voči oprávnenému postúpením pohľadávok vyrovnala v celosti, no zároveň sama uvádza, že oprávnenému postúpila pohľadávky v hodnote podstatne prevyšujúcej výšku

pohľadávky. Je si teda plne vedomá skutočnosti, že ňou postúpená pohľadávka bude môcť plniť funkciu úhrady jej dlhu iba vtedy a v tom rozsahu, keď a v akom rozsahu ju oprávnený od dlžníka vymôže. V opačnom prípade by totiž platilo, že sťažovateľke nič nebránilo pohľadávky vymôcť a z ich výťažku oprávneného uspokojiť presne v súlade s exekučným titulom.

Inak povedané, sťažovateľka na jednej strane považuje postúpenie svojej pohľadávky za splnenie peňažného dlhu voči oprávnenému, no na druhej strane (a v priamom rozpore s tým) samú seba opakovane označuje za nemajetnú, hoci vlastní pohľadávky, ktorými podľa vlastného presvedčenia je schopná uhradiť svoj peňažný dlh.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2011